

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-25-02/2013
P/13/101

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/101 - „Wdrożenie i eksploatacja Systemu Dozoru Elektronicznego oraz realizacja zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Maria Talik, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 87428 z dnia 7 października 2013 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Sąd Rejonowy w Zabrze, ul. 3-go Maja 21, 41-800 Zabrze, REGON 000322229
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marcin Rak, Prezes Sądu Rejonowego w Zabrze (od dnia 1 czerwca 2010 r.). [dowód: akta kontroli str. 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, realizację zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w zakresie organizacji i kontrolowania wykonywania kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w Systemie Dozoru Elektronicznego². Kontrolą objęto lata 2010-2013 (do 22 listopada)³.

Powyższą ocenę uzasadnia podejmowanie stosownych działań w zakresie informowania skazanych o możliwości odbywania kary w SDE oraz prawidłowa, w większości spośród 30 zbadanych spraw (z wyjątkiem wskazanych poniżej przypadków), realizacja zadań kuratorów w ramach SDE, polegających m.in. na poinformowaniu wszystkich skazanych o ich prawach i obowiązkach, kontrolowaniu nałożonych na skazanych obowiązków, a także informowaniu sądu penitencjarnego o przypadkach naruszania porządku prawnego przez skazanych oraz w razie potrzeby poprzez składanie wniosków o uchylenie zezwolenia na SDE.

Jednocześnie w wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- niewywiązaniu się przez kuratorów z obowiązku niezwłocznego przeprowadzenia ze skazanymi rozmowy, o której mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 sierpnia 2013 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego⁴, obejmującej poinformowanie skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach⁵ (w 12 sprawach na 30 zbadanych);
- niewywiązaniu się z obowiązku dokumentowania wszystkich czynności kuratora, podjętych w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, w systemie komunikacyjno-monitorującym, o którym mowa w art. 2 ust. 4 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego⁶ (dalej zwanym „EXIGO”)⁷, m.in. w zakresie informowania skazanych o ich prawach i obowiązkach (w trzech sprawach);

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dalej zwanym „SDE”.

³ Dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK.

⁴ Dz. U. Nr 149, poz. 998, dalej zwanego „rozporządzeniem z 2 sierpnia 2010 r.”.

⁵ Stosownie do § 3 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r., niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy przeprowadza ze skazanym rozmowę, w której zapoznaje go z prawami i obowiązkami, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3 i 6, art. 70 i 73 ustawy. Rozmowa ma ponadto na celu ustalenie wszelkich niezbędnych informacji dotyczących współpracy skazanego z sądowym kuratorem zawodowym, zapewniających prawidłowe wykonanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960 ze zm., dalej zwanej „ustawą SDE”.

- niewywiązywaniu się z obowiązku zawiadamiania sądu penitencjarnego co najmniej raz w miesiącu o zachowaniu skazanego, stosownie do art. 74 ust. 1 ustawy SDE, oraz obowiązku dokonywania oceny zachowania skazanego, stosownie do § 6 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r. (stwierdzone braki dotyczyły wszystkich 30 zbadanych spraw);
- niepodjęciu niezwłocznych działań⁸ w związku z brakiem możliwości monitorowania skazanego, spowodowanej niewprowadzeniem do EXIGO ustalonego dla skazanego harmonogramu odbywania kary, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o SDE (w jednej sprawie);
- niepodjęciu przez kuratorów działań wyjaśniających lub dyscyplinujących, w związku z naruszaniem przez skazanych obowiązku przebywania w miejscu odbywania kary w określonym czasie (w 19 przypadkach w ośmiu sprawach⁹);
- niepodjęciu przez kuratorów działań mających na celu ustalenie, czy skazani rzeczywiście wywiązują się z realizacji nałożonych na nich obowiązków, stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy SDE w zw. z art. 72 Kodeksu karnego¹⁰ (w ośmiu sprawach)¹¹.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja przez sądowych kuratorów zawodowych zadań związanych z organizowaniem kary pozbawienia wolności w tym systemie.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Sąd Rejonowy w Zabrzu, dalej zwany „Sądem”, leży na terenie właściwości apelacji katowickiej, która do systemu dozoru elektronicznego została włączona z dniem 1 stycznia 2012 r. W Sądzie od 2012 r. dozory nad skazanymi odbywającymi karę pozbawienia wolności w SDE sprawowali kuratorzy zawodowi zatrudnieni w dwóch zespołach kuratorskiej służby sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych¹². W zespołach tych zatrudnionych było łącznie 16 kuratorów zawodowych (po ośmiu na zespół)¹³, z tego dozory w SDE sprawowało: w latach 2012 - 2013 (do września¹⁴) czterech kuratorów zawodowych (po dwóch na zespół), a od września 2013 r. - sześciu kuratorów zawodowych (po trzech na zespół).

[dowód: akta kontroli str. 15-20, 23-29, 59, 73, 101, 104, 106, 110-115, 134-135]

W latach 2012-2013 (I półrocze) kuratorzy I Zespołu sprawowali łącznie 94 dozory w SDE, w tym:

- w 2012 r. - 47 dozorów, z czego do 31 grudnia zakończono 15 dozorów. Poszczególni kuratorzy sprawowali odpowiednio: 21 oraz 26 dozorów.
- w 2013 r. - 79 dozorów¹⁵, z czego do 30 czerwca zakończono 35 dozorów. Poszczególni kuratorzy sprawowali odpowiednio: 40 oraz 39 dozorów¹⁶.

W ww. okresie kuratorzy III Zespołu sprawowali łącznie 81 dozorów w SDE, w tym:

⁷ System komunikacyjno-monitorujący - system teleinformatyczny, za pomocą którego podmiot prowadzący centralne monitorowanie, upoważniony podmiot dozoru, sądy penitencjarne, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

⁸ Do dnia 28 października 2013 r., tj. dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych w ww. zakresie przez kontrolera NIK.

⁹ Wg stanu na 8 października 2013 r., tj. dzień rozpoczęcia kontroli NIK. Dotyczy naruszeń wynoszących powyżej 30 minut.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.), dalej jako „K.k.”.

¹¹ Wg stanu na 8 października 2013 r., tj. dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

¹² I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach karnych przy Sądzie Rejonowym w Zabrzu, dalej zwany „I Zespołem”, oraz III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach karnych przy Sądzie Rejonowym w Zabrzu, dalej zwany „III Zespołem”. III Zespół został utworzony z dniem 1 marca 2011 r. Razem zwane dalej także „Zespołami”.

¹³ Nie licząc jednego kuratora zatrudnionego w I Zespole, który był oddelegowany do Sądu Okręgowego w Gliwicach (od czerwca 2007 r. do czasu zakończenia kontroli NIK).

¹⁴ Z dniem 15 lipca 2013 r. dwóch kolejnych kuratorów (po jednym w każdym zespole) otrzymało imienne karty kryptograficzne do systemu EXIGO. Pierwsze dozory w SDE objęli oni we wrześniu 2013 r.

¹⁵ W tym 32 dozory, które wpłynęły w 2012 r. i nie zostały zakończone do dnia 31 grudnia 2012 r. Liczba nowych spraw, które wpłynęły w I półroczu 2013 r., wyniosła 47.

¹⁶ W czterech przypadkach kuratorzy I Zespołu sprawowali dozory w SDE wobec tych samych osób więcej niż jeden raz.

- w 2012 r. - 47 dozorów, z czego do 31 grudnia zakończono 22 dozory. Poszczególni kuratorzy sprawowali odpowiednio: 25 dozorów oraz 22 dozory.
- w 2013 r. - 59 dozorów¹⁷, z czego do 30 czerwca zakończono 24 dozory. Poszczególni kuratorzy sprawowali odpowiednio: 29 oraz 30 dozorów¹⁸.

[dowód: akta kontroli str. 110-116, 122-127, 147]

W okresie objętym kontrolą w obydwu zespołach obciążenie pracą kuratorów przekraczało standardy określone w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego¹⁹. Dotyczyło to wszystkich kuratorów zawodowych (z wyjątkiem Kierownika Zespołu²⁰), w tym kuratorów zaangażowanych w SDE.

W I Zespole kuratorzy zaangażowani w SDE prowadzili: na 30 czerwca 2012 r. - 239 i 250 spraw²¹, w tym 27 i 31 dozorów własnych²² oraz 4 i 5 dozorów w SDE; na 31 grudnia 2012 r. - 239 i 247 spraw, w tym 22 i 26 dozorów własnych oraz po 16 dozorów w SDE; na 30 czerwca 2013 r. - 207 spraw i 232 sprawy, w tym 10 i 31 dozorów własnych oraz po 22 dozory w SDE.

Średnie obciążenie kuratora zawodowego (na 8 etatów) wynosiło odpowiednio²³: 227 spraw²⁴ (w tym 28 dozorów własnych²⁵), 223 sprawy (24 dozory własne) i 189 spraw (21 dozorów własnych).

[dowód: akta kontroli str. 100-109, 118, 120, 122-133, 141-147, 172-174, 183-187, 212-228]

W III Zespole kuratorzy zaangażowani w SDE prowadzili: na 30 czerwca 2012 r. - 275 i 255 spraw²⁶, w tym 26 i 31 dozorów własnych oraz 8 i 5 dozorów w SDE; na 31 grudnia 2012 r. - 239 i 249 spraw, w tym 22 i 18 dozorów własnych oraz 12 i 13 dozorów w SDE; na 30 czerwca 2013 r. - 214 spraw i 224 sprawy, w tym 22 i 14 dozorów własnych oraz 20 i 15 dozorów w SDE.

Średnie obciążenie kuratora zawodowego (na 8 etatów) wynosiło odpowiednio: 238 spraw (w tym 26 dozorów własnych), 226 spraw (22 dozory własne) i 197 spraw (21 dozorów własnych).

[dowód: akta kontroli str. 100-109, 118, 120, 122-133, 141-147, 172-174, 183-187, 212-228]

Kierownicy obu Zespołów kierowali do Kuratora Okręgowego w Gliwicach (w latach 2011 i 2012, a kierownik III Zespołu ponadto w 2013 r.) pisemne wnioski o zwiększenie liczby etatów kuratorskich, zwracając uwagę na znaczne przekroczenie standardów obciążenia pracą. Wnioskowanych etatów nie przyznano. W kwestii przyczyn niezapewnienia zespołom stosownej liczby etatów, pozwalającej na zachowanie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego, Kurator Okręgowy wskazał²⁷ m.in., że obciążenie obu zabrzańskich Zespołów plasuje się wprawdzie powyżej średniej, ale nie odbiega znacząco od innych zespołów karnych w okręgu gliwickim, gdyż w całym okręgu obciążenie pracą kuratorów znacznie przekracza średnią krajową, a przydzielony limit etatów nie odpowiada obowiązującym standardom i nigdy nie był dostosowany do ich poziomu. Jak podał Kurator, kierowane w tej sprawie pisma (do Ministerstwa Sprawiedliwości) nie przyniosły rezultatu.

[dowód: akta kontroli str. 172-174, 183-187, 207, 212-228]

¹⁷ W tym 25 dozorów, które wpłynęły w 2012 r. i nie zostały zakończone do dnia 31 grudnia 2012 r. Liczba nowych spraw, które wpłynęły w I półroczu 2013 r., wyniosła 34.

¹⁸ W jednym przypadku kuratorzy III Zespołu sprawowali dozór w SDE wobec tej samej osoby więcej niż jeden raz.

¹⁹ Dz. U. Nr 116, poz. 1100, dalej zwanego „rozporządzeniem w sprawie standardów obciążenia”. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do tego rozporządzenia, standardy obciążenia pracą kuratora zawodowego wynoszą: dozory własne - od 20 do 35 spraw; dozory powierzone - od 30 do 60 spraw; inne sprawy do 50 spraw. Łącznie: do 120 spraw, w tym 50 własnych.

²⁰ Kierownik Zespołu, w związku z wykonywaniem obowiązków kierowniczych, prowadził zmniejszoną liczbę spraw. Stosownie do art. 41 ust. 2 ustawy o kuratorach, kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań, o których mowa w ust. 1 (tj. obowiązków kierownika zespołu).

²¹ W tym: wykonywanie dozorów (własnych i powierzonych - bez SDE); wykonywanie kary ograniczenia wolności oraz pracy społecznie użytecznej (orzeczonych na podstawie art. 45 K.k.w.); kontrola wykonywania obowiązków przez skazanego (w okresie próby bez dozoru); przygotowanie skazanego do zwolnienia z zakładu karnego (art. 164 K.k.w.); wykonywanie dozorów w SDE.

²² Bez dozorów w SDE.

²³ Na 30 czerwca 2012 r., 31 grudnia 2012 r. i 30 czerwca 2013 r.

²⁴ Wliczając dozory w SDE.

²⁵ Bez dozorów w SDE.

²⁶ Jak powyżej.

²⁷ Odpowiedź na pismo w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

Sprawowanie dozorów nad skazanymi odbywającymi karę w SDE było powierzane poszczególnym kuratorom zawodowym zarządzeniami Kierowników Zespołów. Kierownicy wydawali zarządzenia niezwłocznie po wpłynięciu postanowienia sądu penitencjarnego, a wyznaczeni zarządzeniem kuratorzy podpisem potwierdzali przyjęcie spraw. Jak wyjaśnili Kierownicy obu Zespołów, skazanych powierzano poszczególnym kuratorom, kierując się kryterium ilościowym (równomiernym obciążeniem, biorąc pod uwagę nie tylko SDE, lecz również pozostałe wykonywane przez wszystkich kuratorów zadania) i terenowym.

[dowód: akta kontroli str. 29, 33, 73, 89-94, 117-120, 148, 155, 159, 161]

Stosownie do pisma Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 8 sierpnia 2011 r.²⁸, Kierownicy I i III Zespołu wyznaczili do przeszkolenia, jako przyszłych użytkowników aplikacji EXIGO, łącznie czterech kuratorów zawodowych (po dwóch na zespół). Kierownicy kierowali się przy tym kwalifikacjami ww. osób oraz możliwością i gotowością podjęcia przez nich nowych zadań.

W związku z informacją uzyskaną od Kuratora Okręgowego (podczas narady kierowników zespołów kuratorskich okręgu gliwickiego w dniu 25 kwietnia 2013 r.), pismem z dnia 3 czerwca 2013 r. Kierownicy obu Zespołów wystąpili o dodatkową kartę dla trzeciego kuratora w zespole, wskazując że na jednego kuratora w SDE przypada ponad 15 dozorów²⁹. Karty wpłynęły w dniu 15 lipca 2013 r. Kuratorzy, którzy otrzymali ww. karty, sprawowanie dozorów w SDE rozpoczęli od 17 i 25 września 2013 r.

Kierownicy oraz kuratorzy zaangażowani w SDE wyjaśnili, że wskazane jest przyznanie kart wszystkim kuratorom zawodowym w zespole, co pozwoliłoby m.in. na lepszy podział spraw, przede wszystkim biorąc pod uwagę teren działania kuratorów, oraz dokonywanie stosownych zastępstw pomiędzy kuratorami.

[dowód: akta kontroli str. 44-58, 134-135, 148-149, 157, 171-172, 343, 352, 361, 365, 375]

Do sprawowania zastępstw za kuratorów wykonujących zadania w SDE wyznaczano - aż do otrzymania przez oba Zespoły po dodatkowej, trzeciej karcie do EXIGO - jedynie kuratorów, którzy nie byli zaangażowani w SDE i nie posiadali wspomnianych kart. Kierownicy Zespołów wyjaśnili, że zorganizowanie wzajemnych zastępstw przez kuratorów zaangażowanych w SDE było utrudnione, biorąc pod uwagę szereg wykonywanych przez nich obowiązków, z których obsługa systemu EXIGO stanowi jedynie niewielki wycinek. Jak wyjaśnili, zastępstwa wyznaczano w zależności od aktualnego obciążenia pracą poszczególnych kuratorów, uwzględniając przy tym ich pracę w terenie.

[dowód: akta kontroli str. 136-138, 148, 155-156, 159, 161-162, 349, 352, 361, 365, 365-366, 375, 380]

W 30 zbadanych sprawach nie stwierdzono wykonywania czynności w ramach SDE przez kuratorów społecznych.

[dowód: akta kontroli str. 148, 158, 160, 162, 343, 362, 365, 375-376]

W zakresie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy nie współpracowali z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy³⁰. W marcu 2013 r. Kierownicy obu Zespołów uczestniczyli jednak w spotkaniu z prezesem stowarzyszenia oferującego pomoc osobom opuszczającym zakłady karne, z trudnościami w adaptacji społecznej oraz uzależnionym od substancji psychoaktywnych. Po spotkaniu Kierownicy przekazali informacje na ten temat kuratorom. Jak wyjaśnili Kierownicy, współpraca ta ma być intensyfikowana i obejmie również grupę chętnych osób odbywających karę w SDE.

[dowód: akta kontroli str. 29-30, 60, 62, 64, 67-70, 74, 84, 85, 87]

Przeprowadzone w Sądzie przez Kuratora Okręgowego wizyty i lustracje nie obejmowały SDE. Kurator Okręgowy wskazał, że nie otrzymał z Ministerstwa Sprawiedliwości wytycznych dotyczących sposobu dokonywania kontroli w tym zakresie, w związku z czym

²⁸ Kopia tego pisma, skierowanego do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach, wpłynęła do I i III Zespołu, za pośrednictwem Sądu Okręgowego w Gliwicach, w dniu 18 sierpnia 2011 r.

²⁹ Kurator Okręgowy (w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK) podał, że na naradzie nadzorczej kuratorów okręgowych przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości poinformował, że limit dozorów elektronicznych prowadzonych przez kuratora zawodowego nie powinien przekraczać 15 oraz że powyżej tej liczby kierownicy zespołów mogą występować z wnioskami o przypisanie dodatkowych kart kryptograficznych.

³⁰ Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm., dalej zwany „K.k.w.”. W tym ze stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami oraz instytucjami, jak również kościołami i innymi związkami wyznaniowymi lub osobami godnymi zaufania.

kontroli tych nie przeprowadzał. W I Zespole we wrześniu i w III Zespole w październiku 2013 r. rozpoczęła się wizytacja Kuratora Okręgowego³¹. Jak wyjaśnili Kierownicy zespołów, w ramach wizytacji dokonano przeglądu wybranych teczek dozoru prowadzonych w wersji papierowej, w tym dotyczących dozorów w SDE. Nie badano natomiast zapisów w systemie EXIGO.

Ponadto Kurator Okręgowy organizował narady i szkolenia dotyczące pracy w systemie SDE.

[dowód: akta kontroli str. 30, 34, 60, 62, 64, 70, 74, 84, 85, 87, 174]

W szkoleniach dotyczących SDE uczestniczyło czterech kuratorów, zaangażowanych w SDE od stycznia 2012 r. Jeden z nich uczestniczył w sześciu szkoleniach, jeden - w pięciu (z III Zespołu) oraz dwóch (z I Zespołu) - w trzech szkoleniach. Szkolenia te zorganizowane zostały przez: Sąd Okręgowy w Gliwicach (trzy szkolenia³²), Ministerstwo Sprawiedliwości - Centralę Monitorowania (dwa szkolenia³³) oraz przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury (jedno szkolenie³⁴). Ponadto, jeden kurator ukończył w 2013 r. studia podyplomowe dla zawodowych kuratorów sądowych, w ramach których przygotował pracę dyplomową dotyczącą SDE³⁵.

Kuratorzy, którzy sprawowanie dozorów w SDE rozpoczęli we wrześniu 2013 r., nie uczestniczyli dotąd³⁶ w szkoleniach dotyczących SDE. Byli jedynie instruowani przez pozostałych kuratorów w zespole na zasadzie „pomocy koleżeńskiej”. W dniu 10 września 2013 r., na naradzie kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej okręgu gliwickiego, Kierownik III Zespołu zapytała o możliwość przeszkolenia kuratorów nowo wyznaczonych do pracy w SDE. Jak wskazał Zastępca Kuratora Okręgowego, „aktualnie, w związku z trwającymi pracami nad nowelizacją ustawy SDE szkolenie takie nie jest przewidywane”. Kierownicy I i III Zespołu wzięli udział w jednym szkoleniu i jednej naradzie dotyczącej SDE (19 grudnia 2011 r. i 6 lutego 2013 r., obydwie zorganizowane w Sądzie Okręgowym w Gliwicach), nie uczestniczyli natomiast w szkoleniach dotyczących EXIGO i nie posiadali kart kryptograficznych zapewniających dostęp do tego systemu.

[dowód: akta kontroli str. 30, 34-35, 45-47, 74, 79, 149-154, 157, 160-161]

Sprawozdania z działalności kuratorskiej służby sądowej (MS-S40)³⁷ przekazywano do Kuratora Okręgowego terminowo³⁸. W zakresie dotyczącym SDE sprawozdania te zawierały właściwe dane.

[dowód: akta kontroli str. 384]

W zakresie organizowania i kontrolowania wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy nie dysponowali procedurami, instrukcjami lub wytycznymi innymi niż określone w przepisach powszechnie obowiązujących. Nie dysponował nimi także Kurator Okręgowy.

[dowód: akta kontroli str. 30, 60, 62, 64, 74, 84, 85, 87, 169, 206]

1.2. Kuratorzy nie składali wniosków o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE. Jak wyjaśnili Kierownicy I i III Zespołu, kuratorzy nie składali wspomnianych wniosków, uznając m.in., że cele orzeczonych kar nie byłyby osiągnięte

³¹ Do dnia 22 listopada 2013 r., tj. dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK, wizytacja nie została ostatecznie zakończona - protokół końcowy nie wpłynął do zespołów.

³² Szkolenia w dniach: 21-23 listopada 2011 r. - szkolenie z zakresu SDE (Szczyrk), 19 grudnia 2011 r. - szkolenie z zakresu wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE (Gliwice) i 6 lutego 2013 r. - narada dotycząca SDE (Gliwice). Spośród kuratorów realizujących zadania w SDE w szkoleniach tych uczestniczyło: w pierwszym - dwóch kuratorów, w drugim i w trzecim - czterech. W szkoleniu w dniu 19 grudnia 2011 r. i naradzie w dniu 6 lutego 2013 r. uczestniczyli też Kierownicy I oraz III Zespołu.

³³ Szkolenie w dniach: 20 października 2011 r. - z zakresu SDE (odbywanie kary w SDE) i 18 czerwca 2013 r. - z zakresu obsługi EXIGO. Spośród kuratorów realizujących zadania w SDE w szkoleniach tych uczestniczyło: w pierwszym czterech, w drugim - dwóch.

³⁴ W dniu 8 października 2012 r. w Ośrodku Szkoleniowym w Dębnie z zakresu dozoru elektronicznego. W szkoleniu tym uczestniczył jeden kurator, spośród kuratorów realizujących zadania w SDE.

³⁵ Pt. „Wykonywanie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego jako alternatywa dla krótkoterminowej izolacyjnej kary pozbawienia wolności”.

³⁶ Wg stanu na 22 listopada 2013 r.

³⁷ Sprawozdania za I półrocze 2012 r., za 2012 r. i za I półrocze 2013 r.

³⁸ Termin określa załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 marca 2012 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012 (Dz. U. poz. 446, ze zm.), dla sprawozdań za półrocze i za rok. Natomiast według załącznika do rozporządzenia wydanego na rok 2013 (rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2013 r., Dz. U. z 17 października 2013 r., poz. 1223) sprawozdanie MS-S40 należy złożyć do ósmego dnia po roku.

w sytuacji ich zamiany z urzędu na dozór elektroniczny bez wykazania inicjatywy samej osoby skazanej, a ponadto z uwagi na to, że skuteczne wykonanie dozoru elektronicznego uzależnione było także od warunków technicznych i współpracy środowiska, w którym przebywa skazany.

[dowód: akta kontroli str. 30, 60, 62, 64, 71, 74-75, 84-85, 87, 98]

Kuratorzy nie dysponowali zbiorczymi informacjami (wykazami bądź listami) dotyczącymi skazanych z terenu właściwości Sądu spełniających przesłanki do odbycia kary w SDE.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierowników Zespołów oraz poszczególnych kuratorów, kuratorzy docierali do osób kwalifikujących się do odbywania kary w SDE w ramach wykonywania pozostałych obowiązków służbowych, w tym podczas sprawowania dozorów w innych sprawach bądź przeprowadzania wywiadów środowiskowych na zlecenie sądu, udzielali też informacji osobom stawiającym się w siedzibie Zespołów.

Ponadto, od stycznia 2012 r. informacje o możliwości wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE przekazywał skazanym na karę pozbawienia wolności, w wymiarze od 1 miesiąca do 1 roku, także właściwy wydział Sądu (V Wydział Wykonywania Orzeczeń Karnych). Do skazanych wysyłano druk wniosku o udzielenie zezwolenia na odbycie kary w SDE oraz stosowne pouczenie, jako załączniki do wezwania do odbycia kary.

[dowód: akta kontroli str. 31, 71, 75, 98, 164]

1.3. Osoby pełnoletnie, zamieszkałe ze skazanymi ubiegającymi się o odbycie kary w SDE informowano o konsekwencjach prawnych udzielonej zgody oraz o braku możliwości jej cofnięcia, stosownie do art. 11 ust. 1 i 2 ustawy SDE. Informacji tych udzielano przed rozpoczęciem odbywania przez skazanego kary w SDE, podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego zarządzonego przez właściwy sąd, w związku z wnioskiem skazanego o udzielenie zgody na odbywanie kary w SDE.

W toku kontroli szczegółowym badaniem objęto 30 spraw dotyczących dozorów w SDE, które na dzień rozpoczęcia kontroli NIK³⁹ pozostawały w toku⁴⁰, z tego 16 prowadzonych przez kuratorów I Zespołu i 14 przez kuratorów III Zespołu⁴¹.

W jednej z ww. 30 spraw wystąpił przypadek próby wycofania udzielonej zgody przez osobę pełnoletnią zamieszkałą ze skazanym. Po awanturze domowej, w wyniku której doszło do policyjnej interwencji, konkubina skazanego złożyła pisemne oświadczenie, że nie wyraża zgody na dalszy pobyt skazanego w najmowanym przez nią lokalu (wskazanym jako miejsce odbywania kary przez skazanego). Oświadczenie to przekazano do sądu penitencjarnego, a kurator prowadzący dozór w SDE otrzymał jego kopię. Skazany, podczas wizyty u kuratora, poinformował, że w razie konieczności złoży do sądu penitencjarnego wniosek o zmianę miejsca odbywania kary. W związku z ww. interwencją Policji, w dniu 13 sierpnia 2013 r. wydane zostało (z urzędu) postanowienie sądu penitencjarnego. Sędzia penitencjarny, m.in. na podstawie wywiadów środowiskowych przeprowadzonych w dniu 10 lipca 2013 r. i 9 sierpnia 2013 r., postanowił nie uchylać zezwolenia na odbycie przez skazanego kary w SDE, uznając, że byłoby to przedwczesne. Nie dokonano również zmiany miejsca odbywania kary przez skazanego. Jak podano, relacje z konkubiną uległy poprawie. W dniu 25 października 2013 r. skazany zakończył odbywanie kary.

[dowód: akta kontroli str. 255-256, 275-277, 290-293, 317-319, 324, 340-341, 594-611]

1.4. W 18 na 30 zbadanych spraw (60%) niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE⁴² kuratorzy sprawujący dozory przeprowadzili ze skazanymi rozmowy, podczas których poinformowali skazanych o ich obowiązkach i uprawnieniach, stosownie do art. 56 ust. 4 ustawy SDE i § 3 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r. W pozostałych 12 przypadkach dokonali tego po upływie od 12 do 110 dni od dnia uruchomienia środków technicznych niezbędnych

³⁹ Dzień 8 października 2013 r.

⁴⁰ W sprawach tych skazani rozpoczęli odbywanie kary w SDE: w jednej sprawie - w listopadzie 2012 r., w dwóch sprawach - w styczniu 2013 r., w czterech - w lutym 2013 r., w pięciu - w marcu 2013 r., w dwóch - w kwietniu 2013 r., w ośmiu - w maju 2013 r., w ośmiu - w czerwcu 2013 r.

⁴¹ I Zespół: jeden kurator - siedem spraw, drugi - dziewięć; III Zespół: jeden kurator - siedem spraw, drugi - także siedem.

⁴² Dzień rzeczywistego rozpoczęcia odbywania przez skazanego kary w SDE.

do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, co przedstawiono w dalszej części wystąpienia.

Trzech kuratorów odbierało od skazanych pisemne poświadczenie pouczenia, które zamieszczali następnie w teczce dozorowej. Jeden z kuratorów poświadczeń takich nie odbierał. W 26 na 30 ww. spraw kuratorzy, niezwłocznie po poinformowaniu skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach, zamieścili w systemie EXIGO stosowny dokumentujący to wpis. Pozostałe cztery przypadki przedstawiono w dalszej części wystąpienia.

[dowód: akta kontroli str. 255-256, 276-277, 291-293, 318-319, 384-385]

1.5. Kuratorzy nie składali do sądu penitencjarnego wniosków dotyczących zakazu zbliżania się do określonej osoby lub powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, stosownie do art. 8 ust. 3 i art. 14 ust. 1 ustawy SDE. Wyjaśnili, że nie zachodziła taka potrzeba⁴³.

[dowód: akta kontroli str. 31, 60, 62, 64, 71, 76, 80, 85, 87, 98]

1.6. Zarówno w czasie wykonywania czynności w terenie, jak również podczas dyżurów w siedzibie I i III Zespołu, kuratorzy informowali skazanych o możliwości i zasadach odbywania kary w SDE oraz przekazywali im wzory stosownych formularzy (wzór wniosku o udzielenie zezwolenia na odbycie kary w SDE i wzór oświadczenia osób zamieszkałych ze skazanym dotyczącego zgody, o której mowa w art. 11 ustawy SDE), a także pisemne informatory i ulotki. Materiały te były dostępne (wyłożone do pobrania przez osoby zainteresowane) w siedzibie Zespołów. Jak wyjaśnili kuratorzy, wspomniane formularze były w miarę proste do wypełnienia, dlatego osoby ubiegające się o SDE były w stanie je same wypełnić, natomiast w razie potrzeby udzielano im dalszych informacji⁴⁴.

[dowód: akta kontroli str. 31, 36-39, 71, 75, 98, 342, 357, 364, 374]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 12 na 30 zbadanych spraw (40%) kuratorzy nie wywiązali się z obowiązku niezwłocznego przeprowadzenia ze skazanymi rozmowy, o której mowa w § 3 rozporządzenia z 2 sierpnia 2013 r. obejmującej poinformowanie skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach. Przeprowadzenie przez kuratora stosownej rozmowy ze skazanym miało miejsce po upływie wskazanej poniżej liczby dni, licząc od dnia uruchomienia środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE:

- w pięciu sprawach prowadzonych przez jednego z kuratorów (I Doz.: 224/13, 184/13, 188/13, 121/13, 166/13) - po upływie odpowiednio 26, 24, 21, 20 i 13 dni. We wszystkich przypadkach kurator skierował najpierw do skazanych pisemne wezwanie do stawiennictwa w siedzibie Zespołu w wyznaczonym dniu, które wysłał pocztą. W czterech przypadkach skazani stawili się w wyznaczonym dniu, w jednym przypadku (224/13) skazany stawił się pięć dni później.

Kurator (I Zespół) wyjaśnił, że powodem powyższego był w szczególności przyjęty przez niego sposób postępowania w zakresie nawiązywania pierwszego kontaktu ze skazanymi, tj. praktyka ich pisemnego wzywania do stawiennictwa w siedzibie Zespołu. Wezwania te wysyłało pocztą, co wydłużyło okres od rozpoczęcia odbywania kary w SDE przez skazanego do przeprowadzenia z nim wymaganej rozmowy. Dodał też, że wskazane byłoby wydanie stosownych wytycznych określających, jak należy kontaktować się ze skazanymi, co pozwoliłoby na ujednolicenie sposobu postępowania poszczególnych kuratorów, gdyż aktualnie wytycznych takich brakuje. Zwrócił ponadto uwagę, że skazani często mają harmonogramy odbywania kary ustalone tak, że w godzinach pracy kuratora mogą przebywać poza miejscem odbywania kary w SDE.

Odnosząc się do jednej z ww. spraw (224/13) kurator wyjaśnił, że być może, w sytuacji niestawienia się skazanego w wyznaczonym dniu, dzwonił do niego, nie udokumentował

⁴³ W jednej, spośród 30 zbadanych w toku kontroli NIK spraw, sąd penitencjarny nałożył na skazanego obowiązek powstrzymywania się od przebywania na stadionach podczas imprez masowych.

⁴⁴ Ponadto, na stronie internetowej Sądu Rejonowego znajdował się bezpośredni odnośnik do strony Sądu Okręgowego w Gliwicach, na której zamieszczono w wersji elektronicznej stosowne formularze dotyczące SDE (formularz wniosku o zezwolenie na odbycie kary w SDE oraz formularz oświadczenia i wyrażenia zgody osób pełnoletnich zamieszkujących ze skazanym).

tego jednak w żaden sposób, w szczególności nie zamieścił wpisu w EXIGO na ten temat, co było niezgodne z § 7 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r.⁴⁵

[dowód: akta kontroli str. 291-293, 307-310, 344-345, 386-398]

▪ w czterech sprawach prowadzonych przez drugiego z kuratorów (I Doz.: 91/13, 201/13, 241/13, 194/13) - po upływie odpowiednio 33, 24, 15 i 12 dni.

W sprawie 194/13 skazany rozpoczął odbywanie kary w SDE z dniem 19 maja (niedziela). Kurator, któremu Kierownik Zespołu powierzył ten dozór, od dnia 20 maja korzystał z urlopu wypoczynkowego, w związku z czym dozór objął dopiero 27 maja. Ze skazanym skontaktował się 28 maja, zobowiązując go do stawiennictwa w siedzibie Zespołu w dniu 31 maja. Skazany stawiał się w tym dniu.

W trzech sprawach (91/13, 201/13 i 241/13) do skazanych skierowano najpierw pisemne wezwanie do stawiennictwa w siedzibie Zespołu w wyznaczonym dniu, które wysłano pocztą po upływie odpowiednio 20 dni, 9 dni i 3 dni od rozpoczęcia odbywania przez skazanych kary w SDE. Skazani stawili się w wyznaczonym terminie lub wcześniej. Spośród ww. spraw, w jednej (91/13) kurator nie podejmował innych prób kontaktu ze skazanym⁴⁶. W dwóch sprawach (201/13 i 241/13) kurator podjął ponadto próbę telefonicznego nawiązania kontaktu ze skazanym (po upływie odpowiednio 14 dni oraz 1 dnia od rozpoczęcia odbywania przez skazanego kary w SDE), która była jednak bezskuteczna. Kurator zamieścił na ten temat wpis w EXIGO. Nie podejmował innych prób kontaktu ze skazanymi.

[dowód: akta kontroli str. 208, 276-277, 285-286, 359-360, 413-423]

Odnosząc się do ww. spraw, kurator (I Zespół) wyjaśnił, że:

- w sprawie 91/13: Nie zdołał wcześniej zapoznać się z wpisami dotyczącymi skazanego w systemie EXIGO oraz że w okresie tym miał uszkodzoną kartę dostępu do systemu. W dniu 27 lutego 2013 r. kurator odesłał uszkodzoną kartę do Upoważnionego Podmiotu Dozorującego (UPD) celem jej wymiany, a nową kartę przysłano mu w dniu 19 kwietnia 2013 r.⁴⁷

Ponadto, odnosząc się do sposobu sprawowania dozorów w SDE w ww. okresie, kurator wyjaśnił, że w sytuacji przedłużającego się oczekiwania na wymianę uszkodzonej karty, po uprzedniej telefonicznej konsultacji z przedstawicielem UPD, wobec konieczności prowadzenia powierzonych dozorów elektronicznych zaczął korzystać z karty drugiego kuratora w Zespole. W przeciwnym razie, jak podał, nie mógłby wykonywać czynności w SDE, w tym m.in. sprawdzać na bieżąco wpisów dotyczących skazanych. Obydwaj kuratorzy mieli dyżury w innych dniach tygodnia, dlatego, jak wyjaśnili, mogli wymieniać się kartą. Kuratorzy wyjaśnili, że przejęcie dozorów w SDE przez jedyne go kuratora posiadającego wówczas kartę nie było możliwe z uwagi na jego, już nadmierne, obciążenie własnymi sprawami. Wyjaśnili też, że przekazanie trwających dozorów innemu kuratorowi byłoby procedurą nadmiernie czasochłonną⁴⁸ i niewskazaną dla skazanych, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie było wiadomo, ile potrwa oczekiwanie na zwrot sprawnej karty. Wskazali też, że sytuacja byłaby inna, jeśli większa liczba kuratorów zawodowych w Zespole posiadałaby karty dostępu do EXIGO.

[dowód: akta kontroli str. 156, 162, 229-238, 352, 359-361, 363, 412, 419-420]

- w sprawie 201/13: W dniach 10 - 17 czerwca korzystał z urlopu wypoczynkowego. Wyjaśniając, dlaczego nie podjął próby skontaktowania się ze skazanym wcześniej, tj. w dniach 4 - 7 czerwca⁴⁹, kiedy był obecny w pracy, kurator wyjaśnił, że powodem był natłok obowiązków przed urlopem.

⁴⁵ Przepis wymagający od kuratorów dokumentowania czynności podejmowanych w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE przez zapis danych w systemie teleinformatycznym używanym do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

⁴⁶ Wg danych w EXIGO i w teczce dozorowej.

⁴⁷ O przyczynach zwłoki w zamieszczaniu wpisów w EXIGO, spowodowanej uszkodzeniem karty, kurator powiadomił następnie sędziego penitencjarnego poprzez wpisy w EXIGO na ten temat (w badanej sprawie - wpis z dnia 16 kwietnia 2013 r.).

⁴⁸ Wymagającą m.in. powiadomienia każdego skazanego o zmianie kuratora, dokonania stosownych wpisów w systemie komputerowym i zapoznania się przez nowego kuratora z dotychczasowym przebiegiem dozoru oraz skazanym, jego środowiskiem i sytuacją. Potem, po otrzymaniu wymienionej karty, trzeba by na nowo dokonać zmiany kuratora i tym samym powtórzyć wszystkie ww. czynności.

⁴⁹ Skazany rozpoczął rzeczywiste odbywanie kary w SDE z dniem 4 czerwca 2013 r. o godz. 16:13.

- w sprawie 241/13: Było to związane z harmonogramem odbywania kary skazanego, który miał obowiązek przebywać w miejscu odbywania kary od godziny 18.00, tj. poza godzinami pracy kuratora. Po bezskutecznej próbie telefonicznego kontaktu ze skazanym (poza godzinami przebywania skazanego w miejscu odbywania kary), kurator wysłał do skazanego pisemne wezwanie. Kurator wyjaśnił, że nie przeprowadził wizyty u skazanego w miejscu odbywania kary, gdyż była to osoba spoza terenu działania kuratora (przy przydzielaniu spraw kuratorom w SDE, nie obowiązuje rejonizacja, jak w pozostałych dozorach, tj. podziału spraw pomiędzy wszystkich kuratorów w Zespole, co związane jest z ograniczoną liczbą kart do EXIGO).

[dowód: akta kontroli str. 208, 359-360, 421-423]

Odnosząc się do ww. spraw, Kierownik I Zespołu wyjaśnił, że nie zapewnił stosownego zastępstwa lub nie powierzył dozorów w SDE innemu kuratorowi, ponieważ:

- w sprawie nr I Doz. 91/13: jedyny kurator w Zespole, który posiadał wówczas sprawną kartę do EXIGO, nie był w stanie wykonywać czynności we wszystkich sprawach z powodu nadmiernego obciążenia obowiązkami służbowymi;

- w sprawie nr I Doz. 194/13: obydwaj kuratorzy w Zespole, którzy posiadali karty do EXIGO, korzystali wówczas z urlopu wypoczynkowego (w dniach 20-25 maja 2013 r.). Zdaniem NIK, kierownik Zespołu, do którego obowiązków należy m.in. koordynowanie zadań kuratorów zespołu i nadzorowanie terminowości wykonywania przez nich obowiązków (art. 41 ust. 1 pkt 1 i 10 ustawy o kuratorach), powinien zapewnić, by w okresie tym w Zespole był obecny co najmniej jeden kurator mogący wykonywać zadania w SDE.

[dowód: akta kontroli str. 156, 162, 208-209, 419-420, 417-418]

■ w trzech sprawach prowadzonych przez trzeciego z kuratorów (III Doz.: 111/13, 242/13, 44/13) - po upływie odpowiednio 110, 21 i 13 dni.

Kurator wyjaśnił, że powodem było przede wszystkim przeoczenie, spowodowane nadmiernym obciążeniem pracą i dużą liczbą obowiązków.

- W sprawie 44/13 powołał się ponadto na swoje nieobecności w pracy (dwa dni robocze). Jak ustalono, pomiędzy 16 stycznia, kiedy skazany rozpoczął odbywanie kary w SDE⁵⁰, oraz 29 stycznia, kiedy kurator przeprowadził rozmowę ze skazanym, były dwa dni dyżurowe kuratora (17 i 22 stycznia). Kurator skontaktował się ze skazanym jednak dopiero 22 stycznia, co poświadcza wpis w EXIGO⁵¹, wzywając go do stawiennictwa w siedzibie Zespołu w dniu 29 stycznia „celem pouczenia”.

- W sprawie 242/13 zarządzenie Kierownika Zespołu o powierzeniu dozoru kurator odebrał dopiero 11 czerwca, zamiast 6 czerwca⁵². Jak wyjaśnił, zapewne nie zdążył go odebrać w dniu wydania (być może zostało ono wydane pod koniec dnia, a kurator miał wtedy wiele obowiązków) i odebrał je dopiero w swoim kolejnym dniu dyżurowym. Powołał się też na swoje nieobecności w pracy (sześć dni roboczych) oraz na pełnienie dyżurów w siedzibie Zespołu jedynie przez dwa dni w tygodniu. Podał też, że jego pierwszy kontakt ze skazanym miał miejsce 27 czerwca, oraz że nie kontaktował się wcześniej ze skazanym, nawet telefonicznie, głównie z powodu braku czasu. Jak ustalono, pomiędzy 6 i 27 czerwca było dziewięć dni roboczych, w których kurator był obecny w pracy, w tym trzy dni dyżurowe⁵³.

Zdaniem NIK, przeprowadzenie rozmowy bez nieuzasadnionej zwłoki oznacza, że powinna być ona przeprowadzona w możliwie jak najkrótszym terminie, a jego przedłużanie uzasadnione powinno być okolicznościami obiektywnie uniemożliwiającymi stawienie się skazanego u kuratora lub kontakt kuratora ze skazanym w miejscu odbywania kary (telefoniczny lub poprzez wizytę kuratora, w dni jego pracy w terenie).

[dowód: akta kontroli str. 211, 318-319, 332-341, 366-367, 402-404, 407-411]

2. W trzech sprawach (III Doz.: 144/13, 186/13 i 240/13) kurator nie zamieścił w systemie EXIGO wpisu poświadczającego przeprowadzenie rozmowy, o której mowa w § 3 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r., w tym pouczenie skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach (w teczce dozorowej zamieścił jednak pisemne pouczenia, podpisane przez skazanych). Było to niezgodne z § 7 wspomnianego rozporządzenia stanowiącym, że czynności podejmowane w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE

⁵⁰ W tym samym dniu kuratorowi powierzono ww. dozór.

⁵¹ Wpis ten nie poświadcza pouczenia skazanego.

⁵² Był to jednocześnie dzień rozpoczęcia odbywania kary w SDE przez skazanego.

⁵³ 11, 25 i 27 czerwca.

sądowy kurator zawodowy dokumentuje przez zapis danych w systemie teleinformatycznym używanym do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE. Kurator wyjaśnił, że było to spowodowane przeoczeniem.

[dowód: akta kontroli str. 318-319, 332-336, 338, 367, 399-401, 405-411]

W jednej sprawie (III Doz. 47/13) wpis w EXIGO zamieszczono z trzymiesięcznym opóźnieniem. Środki techniczne niezbędne do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE uruchomiono w dniu 19 stycznia 2013 r., a rozmowę ze skazanym przeprowadzono w dniu 21 stycznia 2013 r. Wpis w EXIGO zamieszczono jednak dopiero w dniu 17 kwietnia 2013 r. (był to pierwszy wpis kuratora dotyczący tego dozoru), tj. 88 dni od dnia rozpoczęcia odbywania kary w SDE przez skazanego. Kurator wyjaśnił, że było to wynikiem przeoczenia, związanego z natłokiem obowiązków.

[dowód: akta kontroli str. 255, 268, 273, 376-377, 426-427]

Ponadto, w jednej sprawie (I Doz. 188/13) pierwszym wpisem kuratora w EXIGO był wpis z dnia 26 czerwca 2013 r., który dotyczył drugiej wizyty skazanego w siedzibie Zespołu. Było to wynikiem pomyłki kuratora, który wpis dotyczący przeprowadzenia ze skazanym pierwszej rozmowy, w tym poinformowania skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach, co miało miejsce w dniu 5 czerwca 2013 r., błędnie zamieścił pod nazwiskiem innego skazanego. Błędny wpis kurator skorygował⁵⁴ dopiero w dniu 25 października 2013 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Kurator wyjaśnił, że było to wynikiem przeoczenia, spowodowanego nadmiernym obciążeniem pracą, brakiem czasu i natłokiem obowiązków

[dowód: akta kontroli str. 291, 313, 346, 390-394]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na zasadność:

1. przeszkolenia dwóch kuratorów, którzy od września 2013 r. rozpoczęli prowadzenie dozorów w SDE i nie uczestniczyli jeszcze w stosownych szkoleniach w tym zakresie.
2. ujednolicenia sposobu prowadzenia dozoru w SDE przez poszczególnych kuratorów sądowych I i III Zespołu, np. poprzez wypracowanie stosownych procedur wewnętrznych, m.in. w zakresie informowania skazanych o ich prawach i obowiązkach.
3. zapewnienia, m.in. przy przygotowywaniu planów urlopowych, stosownych zastępstw za kuratorów wykonujących zadania w SDE. Zdaniem NIK, w każdym Zespole powinien być obecny w pracy co najmniej jeden kurator posiadający kartę do EXIGO. Do zastępowania kuratorów wykonujących zadania w SDE powinien być wyznaczony kurator posiadający ww. kartę, niezależnie od zastępstw w pozostałych sprawach (poza SDE).

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kuratorów zawodowych w zbadanym zakresie.

Opis stanu
faktycznego

2. Sprawowanie przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

2.1. Zadanie udzielania pomocy w readaptacji społecznej skazanego, o którym mowa w art. 56 ust. 3 ustawy SDE, kuratorzy realizowali przede wszystkim poprzez kontrolę przestrzegania przez skazanego nałożonych na niego przez sąd penitencjarny obowiązków, w tym obowiązku pozostawania we wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie⁵⁵, a także obowiązków określonych w art. 72 Kodeksu karnego, w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy SDE.

Przed udzieleniem skazanemu przez sąd zezwolenia na odbycie kary w SDE, kuratorzy I i III Zespołu przeprowadzali dotyczący go wywiad środowiskowy. Z przeprowadzonych wywiadów sporządzali sprawozdania, w których zamieszczali m.in. opis ustaleń dotyczących sytuacji rodzinnej, bytowej i mieszkaniowej skazanego. W ośmiu na 30 zbadanych spraw wywiady zostały przeprowadzone przez kuratorów, którzy następnie objęli dozór nad skazanym w SDE.

Kuratorzy sprawujący dozory w SDE wyjaśnili, że starali się kontaktować z innymi kuratorami poszczególnych Zespołów, równolegle sprawującymi nad skazanymi dozory w innych sprawach. Nie byli jednak w stanie podać, w ilu sprawach, ile razy i kiedy. W dwóch z 30 zbadanych spraw, kuratorzy prowadzący dozory w SDE zamieścili w EXIGO

⁵⁴ Poprzez zamieszczenie stosownej, wyjaśniającej notatki kuratora w EXIGO.

⁵⁵ Zgodnie z ustalonym dla skazanego harmonogramem odbywania kary (art. 10 ustawy SDE).

po jednym wpisie informującym odpowiednio o zasięgnięciu opinii u kuratora społecznego i jej treści (wpisu tego kurator dokonał jednak dopiero w dniu 10 października 2013 r., tj. w trakcie kontroli NIK) oraz o zapoznaniu się z aktami dozoru prowadzonego nad skazanym równolegle w innej sprawie (wpis z 28 czerwca 2013 r.). Poza ww. dwoma przypadkami, wpisów takich nie było.

W 10 na 30 zbadanych spraw (wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK) kuratorzy występowali o informacje na temat skazanych do właściwej komendy Policji, izby wytrzeźwień lub ośrodka profilaktyki i leczenia uzależnień, co poświadczały wpisy w EXIGO, a także dokumentacja w teczce dozorowej. W pozostałych przypadkach wpisów takich i dokumentacji nie było. W trakcie kontroli NIK o informacje takie wystąpili jeszcze w ośmiu sprawach (z ww. 30). Szczegółowo opisano to w dalszej części niniejszego wystąpienia.

[dowód: akta kontroli str. 255-264, 270-283, 287-299, 311-325, 335-343, 355, 357-358, 362, 364-365, 372-373, 375, 382, 428-432, 587, 609-611, 626-632]

Kuratorzy kontaktowali się ze skazanymi bezpośrednio lub telefonicznie. Bezpośrednie kontakty miały miejsce w siedzibie I i III Zespołu. W ramach SDE kuratorzy nie przeprowadzali wizyt w miejscu zamieszkania (miejscu odbywania kary) skazanego.

Częstotliwość kontaktów ze skazanymi była zróżnicowana. Jak wyjaśnili kuratorzy, było to uzależnione przede wszystkim od zachowania skazanego (m.in. od naruszeń harmonogramu) lub składanych przez niego wniosków (np. o zmianę harmonogramu lub o zgodę na czasowe oddalenie), a także od nieobecności kuratora w pracy (w szczególności urlopów). W trzech na 30 zbadanych spraw kurator miał kontakt ze skazanymi w każdym miesiącu. W pozostałych 27 sprawach⁵⁶ kontaktów nie było: w jednej sprawie - w siedmiu miesiącach, w trzech sprawach - w sześciu, w jednej sprawie - w pięciu, w dwóch sprawach - w czterech, w sześciu sprawach - w trzech, pięciu sprawach - w dwóch, w dziewięciu sprawach - w jednym miesiącu. Ponadto, w sześciu sprawach kuratorzy zamieścili w EXIGO wpisy (od jednego do trzech) dotyczące rozmowy z domownikami skazanego.

[dowód: akta kontroli str. 267-269, 285-286, 307-310, 332-334, 350-351, 358, 370, 379-380]

W razie naruszeń harmonogramu przez skazanego kuratorzy kontaktowali się ze skazanym telefonicznie lub wzywali go do stawienia się w siedzibie Zespołu, celem wyjaśnienia przyczyny naruszenia lub przeprowadzenia stosownej rozmowy dyscyplinującej. Nie dotyczyło to jednak wszystkich przypadków naruszeń. Jak wyjaśnili kuratorzy, starali się oni przede wszystkim wyjaśniać naruszenia dłuższe (powyżej 30 minut), a także inne naruszenia, jeśli było ich dużo. Jednocześnie wyjaśnili, że podejmowanie tych działań uzależnione było jednak od ich bieżącego obciążenia pracą i natłoku obowiązków, dlatego czasami wyjaśniali nawet naruszenia kilkuminutowe, a czasami, gdy mieli więcej pracy, nie byli w stanie podjąć działań związanych nawet z dłuższymi naruszeniami. Kuratorzy zwrócili też uwagę na brak wytycznych, określających jak należy postępować z przypadkami naruszeń harmonogramów, w szczególności z przypadkami naruszeń krótkotrwałych. Niepodjęcie stosownych działań przez kuratorów, w związku z naruszeniami (spóźnieniami) wynoszącymi od 15 do 30 minut, dotyczyło łącznie 27 naruszeń w 10 sprawach (na 30 zbadanych)⁵⁷. W poszczególnych sprawach dotyczyło to od jednego do siedmiu naruszeń⁵⁸. Przypadki dotyczące naruszeń wynoszących powyżej 30 minut przedstawiono w dalszej części niniejszego wystąpienia.

[dowód: akta kontroli str. 264-266, 284, 300-306, 325-331, 348-349, 362, 369-370, 375, 378-379]

Jak wyjaśnili kuratorzy, innych działań readaptacyjnych nie podejmowali, z uwagi m.in. na nadmierne obciążenie obowiązkami służbowymi, a także specyficzny charakter dozorów elektronicznych, w szczególności brak rejonizacji przy ich wykonywaniu (co wynikało z ograniczonej liczby imiennych kart do EXIGO). Wskazali też, że prowadzenie w SDE spraw poza swoim terenem działania (brak rejonizacji) powodowało, że często nie znali

⁵⁶ Zgodnie z wpisami w EXIGO i dokumentacją poszczególnych spraw dozorowych.

⁵⁷ W przypadku poszczególnych kuratorów dotyczyło to: łącznie 21 naruszeń w czterech sprawach (jeden kurator) i łącznie trzech naruszeń w trzech sprawach (dwóch kuratorów).

⁵⁸ Sprawy nr: I Doz. 121/13, 166/13, 104/13, 72/13, 226/13, 91/13 oraz III Doz. 88/13, 111/13, 186/13, 144/13. W tym: w dwóch sprawach - siedmiu naruszeń (III Doz. 111/13 i 186/13), w jednej - czterech (III Doz. 144/13), w jednej - trzech (III Doz. 88/13), w sześciu - jednego (I Doz. 121/13, 166/13, 104/13, 91/13, 72/13, 226/13).

skazanych ani ich środowiska. Były to również powody, dla których nie przeprowadzali wizyt w miejscu odbywania kary przez skazanego.

[dowód: akta kontroli str. 342-343, 350, 357-358, 364-365, 370, 375]

2.2. W 29 na 30 zbadanych spraw sąd penitencjarny nałożył na skazanych obowiązki (jeden lub więcej) określone w art. 72 Kodeksu karnego. Obowiązki te wskazano w postanowieniu sądu o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w SDE.

Kuratorzy nie wnioskowali do sądu penitencjarnego o nałożenie na skazanych dodatkowych obowiązków (ich ustanowienie, zmianę lub rozszerzenie). Nie wnioskowali też o zwolnienie skazanych od wykonywania nałożonych obowiązków.

[dowód: akta kontroli str. 31, 62, 64, 60, 76, 84, 85, 87, 255-256, 261-263, 276-278, 282-283, 291-292, 297-299, 318-319, 322-324, 518-579]

2.3. W 14 na 30 zbadanych spraw kuratorzy dokonali łącznie 21 razy zmiany ustalonego dla skazanego przez sąd penitencjarny harmonogramu odbywania kary, stosownie do art. 10 ust. 2 ustawy SDE. Zmian dokonywano w szczególności ze względu na poszukiwanie pracy, jej podjęcie lub zmianę godzin jej wykonywania, a także konieczność dojazdu i powrotu do pracy, w tym dokonania po drodze niezbędnych zakupów (18 razy) oraz rekonwalescencję po pobycie w szpitalu (co dotyczyło skrócenia godzin przebywania poza miejscem zamieszkania), wyprowadzanie psa przez skazanego mieszkającego samotnie, praktyki religijne i spotkania z narzeczoną w niedzielę (po jednym razie). We wszystkich ww. przypadkach kuratorzy na bieżąco wprowadzali zmiany do systemu EXIGO.

[dowód: akta kontroli str. 257-260, 279-281, 294-296, 320-321]

W dwóch przypadkach (w dwóch sprawach), na 21 przypadków ogółem (9,5 %), kuratorzy nie zweryfikowali okoliczności podanych przez skazanego, mających uzasadniać zmianę harmonogramu odbywania kary. Zmian tych dokonano odpowiednio z uwagi na podjęcie pracy w systemie trzymianowym⁵⁹ oraz podjęcie pracy w soboty⁶⁰.

Jak wyjaśnili kuratorzy, opierali się oni wyłącznie na informacjach otrzymanych od skazanego, uznając je za wiarygodne (poza pisemnym wnioskiem skazanego, w teczce dozоровej nie było innej dokumentacji uzasadniającej dokonanie zmiany harmonogramu, nie było również wpisu w EXIGO poświadczającego jej okazanie kuratorowi). Wyjaśnili też, że na brak możliwości zweryfikowania informacji podanych przez skazanych miał również wpływ brak czasu i nadmiar obowiązków.

[dowód: akta kontroli str. 260, 263, 321, 335, 368, 337-378]

2.4. W 13 na 30 zbadanych spraw kuratorzy udzielili skazanym łącznie 97 razy zezwoleń na czasowe oddalenie się poza miejsce odbywania kary, stosownie do art. 21 ustawy SDE. We wszystkich przypadkach zezwolenia udzielono na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni (od 1 godziny do 6 dni i 14 godzin). Zezwolenia udzielano ze względu na: świadczenie dorywczej pracy zarobkowej (21 razy); poszukiwanie pracy i sprawy związane z przyjęciem do pracy (16 razy); udział w zajęciach w szkole lub w szkoleniu zorganizowanym przez zakład pracy (14 razy); udział w zajęciach terapii odwykowej (14 razy); wyprowadzanie psa przez skazanego mieszkającego samotnie⁶¹ (sześć razy); udział w kursie prawa jazdy (pięć razy); wizytę małoletnich dzieci i ich pobyt u matki podczas wakacji (pięć razy); udział w uroczystościach rodzinnych - komunii świętej lub ślubie (cztery razy); przeprowadzanie prac remontowych w mieszkaniu (cztery razy); załatwianie spraw urzędowych (PUP, NFZ lub ZUS), w tym konieczność dojazdu i powrotu (trzy razy); wizytę u kuratora (dwa razy); udział w mszy świętej, wezwanie do stawiennictwa na rozprawie w sądzie, wyjazd na targi pracy dla osób niepełnosprawnych (po jednym razie). Nie wystąpiły przypadki udzielenia zezwolenia na oddalenie w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania. Jak wyjaśnili kuratorzy, nie było takiej potrzeby. Nie stwierdzono przypadków nadużycia zaufania przez skazanego. Informacje o udzieleniu zezwolenia kuratorzy niezwłocznie wprowadzali do EXIGO.

[dowód: akta kontroli str. 261-263, 282-283, 297-299, 322-324, 343, 358-359, 365, 375]

⁵⁹ III Doz. 223/13. W przypadku tym skazany okazał wprawdzie umowę o pracę, jednak nie udokumentował późniejszej zmiany godzin jej wykonywania ani tego, że nadal tę pracę wykonuje.

⁶⁰ III Doz. 186/13.

⁶¹ Potem kurator zmienił harmonogram skazanego.

W 41 przypadkach (w trzech sprawach), na 97 ogółem (42,3 %), kuratorzy nie zweryfikowali przesłanek podanych przez skazanego, mających uzasadniać udzielenie zezwolenia na czasowe oddalenie się. Zezwoleń tych udzielono:

- pięciokrotnie (w jednej sprawie⁶²) - z uwagi na wizyty małoletnich dzieci (przebywających na co dzień w rodzinie zastępczej - u babci). Udzielone przez kuratora zezwolenia na oddalenie dotyczyły łącznie 19 dni i 8 godzin⁶³.

Kurator wyjaśnił, że kierując się dążeniem do umożliwienia skazanej utrzymywania więzi rodzinnych, opierał się wyłącznie na jej ustnych oświadczeniach. Nie podejmował działań mających na celu potwierdzenie, czy dzieci rzeczywiście odwiedziły skazaną. Jak wyjaśnił, można to było uczynić np. poprzez wizytę w miejscu zamieszkania skazanej. Wskazując powody niepodjęcia działań, kurator powołał się na swój nadmiar obowiązków, jak również na to, że skazana nie mieszkała na jego terenie działania.

[dowód: akta kontroli str. 297, 351, 612-619]

- 35 razy (w jednej sprawie⁶⁴), z tego: 21 razy - z uwagi na pracę zarobkową (w charakterze ochroniarza oraz na targowisku) oraz 14 razy - z uwagi na udział w terapii w ośrodku profilaktyki i leczenia uzależnień (OPiLU).

Wykonywanie pracy zarobkowej oraz udział w terapii odwykowej zostało ponadto wskazane przez skazanego jako powód naruszeń obowiązującego harmonogramu (łącznie 36 naruszeń długotrwałych, tj. powyżej 30 minut, z tego: z powodu pracy - 34 naruszenia, w 20 dniach oraz z powodu udziału w terapii - 3 naruszenia, w dwóch dniach).

[dowód: akta kontroli str. 320, 322, 328-331, 368-369, 619-624, 626-632, 634, 638-639, 641]

Odnosząc się do zezwoleń z powodu wykonywania pracy przez skazanego⁶⁵, kurator wyjaśnił, że opierał się na pisemnych oświadczeniach skazanego i nie pytał go o zaświadczenie z miejsca pracy (nie sprawdzał, czy skazany w podanych dniach i godzinach rzeczywiście do pracy uczęszczał i czy rzeczywiście jego godziny pracy były ustalane przez pracodawcę z dnia na dzień, co miało uniemożliwiać dokonanie zmiany harmonogramu). Skazany okazał jedną umowę o pracę (z 30 kwietnia 2013 r.). Jednak później, około połowy czerwca zmienił pracę (tak podano w dokumentacji innej, równolegle prowadzonej sprawy dozorowej). Jak wyjaśnił kurator, nowej umowy o pracę skazany nie przedstawił, a kurator o nią nie pytał. Nie zwracał się też o potwierdzenie informacji podawanych przez skazanego do jego domowników, np. do konkubiny, z którą skazany pracował, jak oświadczał, na targowisku. Kurator wskazał, że miał informacje o sytuacji skazanego, bowiem przed udzieleniem zezwolenia na odbycie kary w SDE przeprowadzał u niego wywiad środowiskowy (5 marca 2013 r.), a ponadto podlegający mu kurator społeczny równolegle prowadził nad skazanym dozór w innej sprawie (poza SDE). Kurator zapoznawał się zatem z miesięcznymi kartami czynności dozoru kuratora społecznego (wpisów w EXIGO na ten temat jednak nie dokonywał). Ponadto kurator wyjaśnił, że powodem niepodjęcia działań w celu zweryfikowania informacji podawanych przez skazanego był także jego nadmiar obowiązków i przeciążenie pracą.

Jak podano w ww. kartach czynności kuratora społecznego⁶⁶, skazany nie udokumentował podjęcia nowej pracy (ok. połowy czerwca), nie potrafił też przedstawić potwierdzenia rozwiązania zatrudnienia ani innej dokumentacji.

Jednocześnie kurator podkreślił, że z uwagi na powstałe wątpliwości oświadczenie skazanego przekazał do wiadomości sędziego penitencjarnego (w dniu 2 lipca 2013 r. wysłał je faksem, wraz z wydrukiem wpisu w EXIGO).

[dowód: akta kontroli str. 320, 322, 368, 619-624, 626-632, 634, 641]

Odnosząc się do zezwoleń z powodu uczęszczania skazanego na terapię, kurator wyjaśnił, że skazany okazał mu kartkę, na której odnotowane były terminy zajęć oraz zobowiązał się dostarczyć po zakończeniu terapii zaświadczenie. Kurator nie zamieścił jednak żadnego wpisu w EXIGO na ten temat. Dopiero w dniu 29 października 2013 r., tj. 20 dni po zakończeniu terapii przez skazanego, kurator zwrócił się o potwierdzenie informacji o jego

⁶² I Doz. 227/13.

⁶³ Ww. zezwolenia na oddalenie dotyczyły okresów: 15.07.2013 r. godz. 6.00 - 21.07.2013 r. godz. 20.00 (6 dni 14 godz.); 2) 25.07.2013 r. godz. 8.00 do 28.07.2013 r. godz. 20.00 (3 dni 12 godz.); 3) 01.08.2013 r. godz. 10.00 - 04.08.2013 r. godz. 20.00 (3 dni 10 godz.); 4) 15.08.2013 r. godz. 10.00 - 18.08.2013 r. godz. 20.00 (3 dni 10 godz.); 5) 23.08.2013 r. godz. 10.00 - 25.08.2013 r. godz. 20.00 (2 dni 10 godz.).

⁶⁴ III Doz. 144/13.

⁶⁵ Maj i czerwiec 2013 r.

⁶⁶ M.in. za czerwiec 2013 r.

udziale w terapii do OPILU⁶⁷. W dniu 22 października 2013 r. skazany został zatrzymany na Izbie Wyrzeźwień, po próbie kradzieży alkoholu w sklepie spożywczym, w związku z czym kurator złożył wniosek do sądu penitencjarnego o uchylenie skazanemu zezwolenia na SDE, co opisano w punkcie III.2.6 niniejszego wystąpienia.

[dowód: akta kontroli str. 368-369, 622-623, 638-639, 635-637]

2.5. W 30 zbadanych sprawach nie wystąpiły niecierpiące zwłoki przypadki, w których kurator zezwoliłby na usunięcie urządzenia rejestrującego lub nadajnika z uwagi na ważne względy zdrowotne lub osobiste skazanego (art. 25 ust. 2 ustawy SDE).

[dowód: akta kontroli str. 261-263, 282-283, 297-299, 322-324]

2.6. W jednej z 30 zbadanych spraw kurator złożył wniosek o uchylenie zezwolenia na odbycie przez skazanego kary w SDE (wniosek z dnia 25 listopada 2013 r.), stosownie do art. 56 ust. 6 ustawy SDE. Wniosek uzasadniono naruszeniem porządku prawnego przez skazanego (zatrzymanie przez Policję, w związku z podejrzeniem kradzieży alkoholu w sklepie). Zgodnie z postanowieniem sądu penitencjarnego, skazanemu nie uchylono zezwolenia na odbycie kary w SDE. Skazany ten złożył do sądu wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie.

[dowód: akta kontroli str. 31, 60, 62, 64-65, 76-77, 84, 86-88, 261-263, 282-283, 297-299, 322-324, 635-637]

2.7. W żadnej z 30 zbadanych spraw kuratorzy nie wywiązali się w pełni z określonego w art. 74 ust. 1 ustawy SDE obowiązku zawiadamiania co najmniej raz w miesiącu sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego, w zw. z § 7 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r. stanowiącym, że zawiadomienia te kurator składa za pomocą systemu teleinformatycznego używanego do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (kuratorzy nie przekazywali zawiadomień w poszczególnych miesiącach lub przekazywali zawiadomienia niepełne, co szczegółowo opisano w dalszej części wystąpienia).

[dowód: akta kontroli str. 270-274, 287-290, 311-316, 335-339, 353-354, 361, 371-372, 381-382]

2.8. Kuratorzy nie wnioskowali do sądu penitencjarnego o warunkowe przedterminowe zwolnienie skazanego, stosownie do art. 33a ust. 2 ustawy SDE. Jak wyjaśnili, nie znaleźli podstaw do występowania z takimi wnioskami. Informowali i instruowali natomiast skazanych w kwestii możliwości złożenia przez nich takiego wniosku.

[dowód: akta kontroli str. 32, 61, 63, 65, 77, 84, 86, 88, 261-263, 282-283, 297-299, 322-324]

2.9. Kuratorzy nie informowali sędziego penitencjarnego o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu upoważnionego podmiotu dozoru (art. 78 ustawy SDE). Jak wyjaśnili, nie było wymagających tego przypadków.

[dowód: akta kontroli str. 343, 359, 365]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niepodjęcie niezwłocznych działań w związku z brakiem możliwości monitorowania skazanego (I Doz. 336/13/el), spowodowanej niewprowadzeniem do EXIGO ustalonego dla skazanego harmonogramu odbywania kary, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy SDE. Dopiero w dniu 28 października 2013 r., w związku z czynnościami kontrolnymi NIK, kurator wprowadził harmonogram skazanego do EXIGO. Wcześniej żadnych działań w tym zakresie nie podjął, nie zawiadomił sędziego penitencjarnego o braku harmonogramu w systemie ani sam go nie wprowadził⁶⁸.

Wskutek powyższego nie było możliwości monitorowania obecności skazanego w miejscu odbywania kary, co podkreślały kolejne komunikaty Centrali Monitorowania w EXIGO (ostatni z dnia 25 października 2013 r.) zwracające uwagę na konieczność pilnego

⁶⁷ Również kurator społeczny, prowadzący równoległe dozór nad skazanym w innej sprawie (poza SDE), informację o przeprowadzeniu rozmowy z terapeutą skazanego zamieścił w karcie czynności dozoru za październik 2013 r. (jak podał, rozmowę przeprowadził w dniu 31 października 2013 r.).

⁶⁸ Teczka dozoru, wraz z odpisami orzeczenia, wpłynęła do Sądu Rejonowego w Zabrzu w dniu 19 sierpnia 2013 r., a do I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w dniu 22 sierpnia 2013 r. W tym samym dniu wydane zostało zarządzenie Kierownika Zespołu o powierzeniu dozoru kuratorowi.

wprowadzenia wspomnianego harmonogramu. Kurator objął powyższy dozór nad skazanym w dniu 26 sierpnia 2013 r., stosowne działania powinien zatem podjąć już wtedy. Zaniedbanie to uniemożliwiało bowiem realizację zadań, o których mowa w art. 2 ust. 2 i 3 w zw. z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy SDE oraz w § 6 pkt 2 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r. Stosownie do tych przepisów, kontrolowanie zachowania skazanego odbywającego karę w SDE dotyczyło przestrzegania przez skazanego nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie i podlegało ścisłej kontroli. Kurator, realizując zadanie pomocy w readaptacji społecznej skazanego, w szczególności powinien sprawować kontrolę ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków. Powinien także dokonywać oceny zachowania skazanego, uwzględniając w szczególności przestrzeganie przez niego obowiązków związanych z odbywaną karą. Kurator wyjaśnił, że nie zapoznawał się z wcześniejszymi wpisami w EXIGO dotyczącymi skazanego i nie zwrócił uwagi na monity Centrali Monitorującej, co było wynikiem przeoczenia i obciążenia pracą.

[dowód: akta kontroli str. 349-350-356, 433-457]

Pierwszy kontakt kuratora ze skazanym⁶⁹ miał miejsce dopiero 14 października 2013 r., tj. 48 dni od objęcia dozoru przez kuratora. W dniu 27 sierpnia 2013 r., tj. jeden dzień po objęciu dozoru, kurator wystosował do skazanego pisemne wezwanie, wysłane pocztą, do stawienia się w siedzibie Zespołu w dniu 18 września 2013 r. Skazany nie stawiał się w wyznaczonym terminie. W związku z powyższym, w dniu 23 września 2013 r. kurator rozmawiał z kuratorem społecznym sprawującym dozór nad skazanym w innej sprawie (poza SDE), prosząc o przekazanie skazanemu informacji o konieczności stawienia się u kuratora. Nie zamieścił jednak wpisu w EXIGO na ten temat, a jedynie odręczną notatkę w teczce dozorowej, co stanowiło niedopełnienie obowiązku określonego w § 7 ust. 1 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r. Następnie, w dniu 9 października 2013 r. kurator skontaktował się telefonicznie z matką skazanego, informując ją, że był on zobowiązany do niezwłocznego stawienia się u kuratora sądowego, a w dniu 12 października 2013 r. - z siostrą skazanego, co udokumentował wpisem w EXIGO. Kurator wyjaśnił, że nie przeprowadził u skazanego wizyty w miejscu odbywania kary, bo w przypadku SDE w ogóle nie przeprowadzał wizyt w terenie, a skazany ten nie mieszkał w rejonie działania kuratora.

[dowód: akta kontroli str. 349-350, 433-457]

2. Niepodejmowanie przez kuratorów działań, wyjaśniających lub dyscyplinujących, w związku z naruszaniem przez skazanych obowiązku przebywania w miejscu odbywania kary w określonym czasie.

Niepodjęcie stosownych działań przez kuratorów, w związku z naruszeniami (nieobecnościami) wynoszącymi powyżej 30 minut, dotyczyło łącznie 19 naruszeń w ośmiu sprawach (na 30 zbadanych)⁷⁰. W poszczególnych sprawach dotyczyło to od jednego do czterech naruszeń⁷¹.

Wyjaśniając przyczyny niepodejmowania działań, kuratorzy wskazali na przeoczenie, brak czasu, natłok obowiązków i obciążenie pracą oraz nieobecności spowodowane urlopami (jak wyjaśnili, po powrocie z urlopów nie podejmowali już działań dotyczących naruszeń, które miały miejsce podczas ich nieobecności, gdyż byli wtedy szczególnie obciążeni pracą).

W czterech przypadkach⁷² w EXIGO zamieszczono komunikat UPD informujący o podanym przez skazanego wytłumaczeniu (odpowiednio: skazany „twierdzi, że jedzie do szpitala, ponieważ skręcił nogę”, skazany podał, że „wychodzi do dentysty”, skazany „telefonował z informacją, iż spóźnił się do miejsca odbywania kary 40 minut z uwagi na fakt, iż nie przyjechał jego autobus”). Zdaniem NIK kurator powinien jednak podjąć działania mające na celu potwierdzenie tych informacji lub zdyscyplinowanie skazanego.

⁶⁹ Skazany ten został przeniesiony z innego sądu. Postanowienie o zezwoleniu na SDE wydał Sąd Okręgowy w Opolu.

⁷⁰ Sprawy nr: I Doz. 227/13 i 72/13 oraz III Doz. 507/12, 47/13, 88/13, 111/13, 186/13 i 144/13. W przypadku poszczególnych kuratorów dotyczyło to: 14 naruszeń w czterech sprawach (z tego: cztery naruszenia powyżej 1 godziny i jedno naruszenie powyżej 2 godzin); trzech naruszeń w dwóch sprawach (w tym: jedno naruszenie powyżej 1 godziny); jednego naruszenia w jednej sprawie (powyżej 1 godziny) i jednego naruszenia w jednej sprawie. Przypadki dotyczące naruszeń wynoszących od 15 do 30 minut przedstawiono w części dotyczącej opisu stanu faktycznego.

⁷¹ W tym: w dwóch sprawach - czterech naruszeń, w dwóch - trzech, w jednej - dwóch, w trzech - jednego.

⁷² Odpowiednio sprawy nr III Doz. 507/12, III Doz. 144/13 i I Doz. 227/13 oraz III Doz. 47/13.

[dowód: akta kontroli str. 264-266, 284, 300-306, 325-331, 348-349, 362, 369-370, 375, 378-379, 458-517]

Kuratorzy wskazali też, że gdy korzystali z urlopów wypoczynkowych, do ich zastępowania wyznaczeni byli kuratorzy nieposiadający dostępu do EXIGO (byli to kuratorzy sprawujący dyżury w tych samych dniach, co oni). Drugi kurator, który posiadał kartę do EXIGO, w razie potrzeby wykonywał jedynie najpilniejsze czynności, jak zmiana harmonogramu lub udzielenie zezwolenia na czasowe oddalenie się skazanego, nie śledził natomiast i nie wyjaśniał naruszeń skazanych (nie byłby w stanie tego robić z uwagi na własne obciążenie pracą).

[dowód: akta kontroli str. 136-138, 148, 155-156, 349, 365, 376]

W jednym przypadku (I Doz. 166/13) wyjaśniono przyczynę naruszenia. Skazany stawiał się i okazał stosowne zaświadczenie ze szpitala, co udokumentowano jednak jedynie w teczce dozоровej. Kurator nie zamieścił stosownego wpisu na ten temat w EXIGO, co stanowiło niedopełnienie obowiązku określonego w § 7 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r. Kurator wyjaśnił, że był wówczas na urlopie wypoczynkowym, więc skazanego w jego zastępstwie przyjął inny kurator (który nie prowadził wówczas jeszcze dozоров w SDE). Również później wpisu nie uzupełniono, co kurator wyjaśnił natłokiem obowiązków po jego powrocie z urlopu.

[dowód: akta kontroli str. 300, 308, 349]

Stosownie do art. 2 ust. 2 i 3 ustawy SDE, kontrolowanie zachowania skazanego dotyczy przestrzegania nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie i podlega ścisłej kontroli. W myśl art. 56 ust. 1 i 3 ustawy SDE kurator, realizując zadanie pomocy w readaptacji społecznej skazanego, w szczególności powinien sprawować kontrolę ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń. W związku z powyższym, w przypadkach takich kurator może żądać od skazanego, na podstawie art. 73 ust. 2 ustawy SDE, wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary. Zdaniem NIK, nawiązanie kontaktu przez kuratora ze skazanym oraz podjęcie stosownych działań wyjaśniających i dyscyplinujących w przypadku naruszenia przez skazanego obowiązku pozostawania we wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, zwłaszcza w przypadku naruszeń dłuższych, jest ponadto niezbędne dla dokonania rzetelnej oceny zachowania skazanego i przekazania sądowi penitencjarnemu rzetelnej informacji na ten temat, tj. do realizacji zadań, o których mowa w art. 74 ustawy SDE i § 6 pkt 2 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r.

3. Niewywiązywanie się z obowiązku określonego w art. 74 ust. 1 ustawy SDE, dotyczącego zawiadamiania sądu penitencjarnego co najmniej raz w miesiącu o zachowaniu skazanego, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego. Stosownie do § 7 ust. 2 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r., zawiadomienia te składać należy za pomocą systemu teleinformatycznego.

W żadnej z 30 zbadanych spraw kuratorzy nie wywiązali się w pełni z powyższego obowiązku. Brak zawiadomień dotyczył od jednego do ośmiu miesięcy w 28 sprawach, z tego: w jednej sprawie - ośmiu miesięcy, w dwóch - pięciu miesięcy, w dwóch - czterech miesiącach, w 10 - trzech miesiącach, w czterech - dwóch miesiącach, w dziewięciu - jednego miesiąca.

Ponadto, zawiadomienia, które przekazano (zamieszczono jako wpisy w EXIGO), były niepełne, tj. nie zawierały wszystkich wymaganych elementów, w szczególności informacji na temat wykonywania wszystkich nałożonych na skazanego obowiązków⁷³. Dotyczyło to od jednego do sześciu miesięcy w 19 sprawach, z tego: w jednej sprawie - sześciu miesiącach, w jednej - pięciu miesiącach, w jednej - czterech miesiącach, w trzech - trzech miesiącach, w trzech - dwóch miesiącach, w 10 - jednego miesiąca. W trzech sprawach⁷⁴ kuratorzy w ogóle nie odnosili się do wykonywania przez skazanych niektórych z nałożonych na nich obowiązków (odpowiednio: systematycznego łżenia alimentów, zakazu przebywania na stadionach podczas imprez masowych oraz wykonywania pracy

⁷³ Ponadto, nie zawierały np. informacji o przestrzeganiu przez skazanego harmonogramu czy o przestrzeganiu porządku prawnego.

⁷⁴ Sprawy nr I Doz. 104/13 (do dnia 9 października 2013 r., kiedy kurator ustalił, że skazany nie łoży alimentów), III Doz. 220/13 i III Doz. 186/13.

i powstrzymania się od alkoholu⁷⁵). W dwóch innych sprawach⁷⁶ nie odnosili się do obowiązku systematycznego łżenia alimentów, jedynie w dwóch miesiącach zamieścili ogólny wpis, że dozór przebiega prawidłowo, jednak jak wyjaśnili, nie sprawdzali, czy skazany płacił alimenty (szczegółowo opisano to w kolejnym punkcie).

[dowód: akta kontroli str. 270-274, 287-289, 311-316, 335-339, 353-354, 361, 371-372, 381-382]

Kuratorzy wyjaśnili, że powodem powyższych braków był przede wszystkim spoczywający na nich nadmiar obowiązków i brak czasu. Powołali się też na swoje urlopy wypoczynkowe, które jednak w żadnym przypadku nie trwały przez cały miesiąc, zatem nie stanowiło to przeszkody uniemożliwiającej wywiązanie się z obowiązku złożenia zawiadomienia. Kuratorzy wskazali też, że mniejszą uwagę poświęcali dozorom, których przebieg był pozytywny, a skazany nie stwarzał problemów. Jeden z kuratorów wyjaśnił ponadto, że w SDE początkowo nie było nacisku na kontrolę wykonywania przez skazanych dodatkowych obowiązków nałożonych na nich przez sąd, dlatego na obowiązki te zwracał mniejszą uwagę (miały one dla niego charakter drugoplanowy), skupiając się w pierwszej kolejności na przypadkach naruszania harmonogramu przez skazanego.

[dowód: akta kontroli str. 208-211, 353-354, 361, 371-372, 381-382]

4. Niewywiązywanie się z obowiązku określonego w § 6, w zw. z § 7, rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r., dotyczącego dokonywania oceny zachowania skazanego, uwzględniającej w szczególności przestrzeganie przez skazanego porządku prawnego i obowiązków związanych z odbywaną karą oraz stosunek skazanego do organów uprawnionych do wykonywania orzeczenia.

Tylko w 32 przypadkach na 124 zawiadomienia⁷⁷ (25,8 %) wpisy w SDE miały charakter wypowiedzi ocennej, tj. zawierały elementy osądu kuratora (wypowiedź kuratora nt. tego, czy dozór przebiega prawidłowo lub czy skazany zachowuje się prawidłowo i czy jego stosunek do organów uprawnionych do wykonywania orzeczenia jest właściwy), w pozostałych przypadkach miały charakter wyłącznie stwierdzeń stanu faktycznego. W trzech sprawach⁷⁸, w których skazany zakończył odbywanie kary w SDE, kuratorzy nie zamieścili żadnego wpisu ocennego.

[dowód: akta kontroli str. 270-274, 287-289, 311-316, 335-339, 353-354, 361, 371-372, 381-382]

Kuratorzy wyjaśnili, że było to spowodowane przede wszystkim nadmiarem obowiązków i brakiem czasu, a także poświęcaniem mniejszej uwagi dozorom, które przebiegały prawidłowo.

[dowód: akta kontroli str. 353-354, 361, 371-372, 381-382]

5. Niepodejmowanie przez kuratorów działań mających na celu ustalenie, czy skazani rzeczywiście wywiązują się z realizacji nałożonych na nich, stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy SDE w zw. z art. 72 Kodeksu karnego, obowiązków. Zdaniem NIK podejmowanie takich działań było konieczne dla prawidłowej realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 2 i 3, w zw. z art. 56 ust. 1 i 3, ustawy SDE, tj. dla zapewnienia ścisłej kontroli wykonywania przez skazanego nałożonych na niego przez sąd penitencjarny obowiązków. Było również konieczne dla prawidłowego wywiązywania się przez kuratorów z obowiązków, o których mowa w art. 74 ust. 1 i 2 ustawy SDE oraz w § 6 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r., tj. dla zapewnienia rzetelności kierowanych do sądu penitencjarnego zawiadomień i ocen zachowania skazanego.

Niepodejmowanie ww. działań dotyczyło łącznie dziewięciu spraw⁷⁹ (na 30 zbadanych, tj. 30 %), w tym następujących obowiązków skazanych: w czterech sprawach - powstrzymania się od nadużywania alkoholu, w dwóch sprawach - systematycznego łżenia alimentów na rzecz uprawnionych osób, w jednej sprawie - powstrzymania się od przebywania na stadionach podczas imprez masowych, w jednej sprawie - wykonywania pracy zarobkowej i w jednej sprawie - powstrzymania się od nadużywania alkoholu,

⁷⁵ W sprawie tej kurator zamieścił tylko jedną wzmiankę (w pierwszym miesiącu dozoru) o zmianie harmonogramu z uwagi na podjęcie pracy w soboty.

⁷⁶ Sprawy nr I Doz. 121/13 i III Doz. 88/13.

⁷⁷ Według stanu do końca września 2013 r., tj. ostatniego miesiąca poprzedzającego rozpoczęcie kontroli NIK.

⁷⁸ I Doz. 166/13, I Doz. 188/13 i III Doz. 186/13.

⁷⁹ I Doz. 121/13, 104/13, 188/13, 224/13, 166/13, III Doz. 220/13, 88/13, 242/13 i 208/13.

kontynuowania terapii odwykowej oraz łżenia alimentów. Działań takich nie dokumentowały wpisy w EXIGO ani dokumentacja w teczce dozorowej.

W sprawach tych kuratorzy opierali się na ustnych oświadczeniach skazanego lub w ogóle nie odnosili się do wykonywania przez skazanych ww. obowiązków (co opisano już powyżej, omawiając zawiadomienia kierowane przez kuratorów do sądu penitencjarnego), ewentualnie zamieszczali w EXIGO ogólne informacje, że dozór przebiega bez zakłóceń (sześć wpisów w czterech sprawach). W pięciu sprawach jeden z kuratorów, odnosząc się do wykonywania przez skazanego obowiązku powstrzymania się od nadużywania alkoholu, zamieszczał w EXIGO jedynie wpisy o treści „według oświadczenia alkoholu nie nadużywa” lub „oświadczył, że alkoholu nie nadużywa”.

[dowód: akta kontroli str. 257-263, 270-274, 279-283, 287-289, 294-299, 311-316, 320-324, 335-339, 346-348, 367-369, 377-378, 580-586, 589-590, 518-579]

W siedmiu sprawach kuratorzy dokonali stosownych czynności w trakcie kontroli NIK, z tego: w czterech przypadkach wystąpili o informacje o skazanym do izby wytrzeźwień; w dwóch przypadkach w wyniku rozmowy ze skazanym ustalili, że nie łoży on alimentów i zobowiązali go do wywiązania się z tego obowiązku (ponadto w jednym przypadku kurator wystąpił o informacje do komornika); w jednym przypadku kurator wystąpił o informację o skazanym do właściwej komendy Policji; w jednym przypadku - wystąpił o potwierdzenia uczestnictwa skazanego w terapii do właściwego ośrodka profilaktyki i leczenia uzależnień; w jednym przypadku - kurator uzyskał od skazanego dokumentację poświadczającą prowadzenie działalności gospodarczej (kopię zaświadczenia z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz kopie faktur).

[dowód: akta kontroli str. 259, 298-299, 346-348, 367, 377-378, 587]

Jak wyjaśnili kuratorzy, niepodjęcie działań mających na celu ustalenie, potwierdzenie i zweryfikowanie, czy skazany wykonuje nałożone przez niego obowiązki, spowodowane było przede wszystkim brakiem czasu, przeoczeniem, nadmiernym obciążeniem pracą i natłokiem obowiązków.

W jednej sprawie⁸⁰ (obowiązek powstrzymania się od przebywania na stadionach podczas imprez masowych) kurator podał, że rozmawiał ze skazanym na temat sposobu realizacji przez niego nałożonych obowiązków, co udokumentował wpisem w EXIGO⁸¹. Wpis ten nie zawierał jednak informacji, czy skazany stosuje się do nałożonego na niego obowiązku.

W jednej sprawie⁸² (obowiązek powstrzymania się od alkoholu) w EXIGO zamieszczony został komunikat UPD, w którym podano m.in., że „żona skazanego twierdzi, że mąż jest pod wpływem alkoholu”. Kurator, pomimo przeprowadzonej ze skazanym rozmowy (15 lipca 2013 r.), nie zamieścił jednak w EXIGO wpisu odnoszącego się do kwestii wywiązywania się przez skazanego z wykonywania ww. obowiązku. Od 15 lipca 2013 r. do 12 października 2013 r. nie zamieszczał w EXIGO wpisów dotyczących skazanego.

[dowód: akta kontroli str. 259, 271-272, 296, 299-300, 312-313, 346-348, 367-369, 377-378, 592]

Oprócz ww. dziewięciu spraw, w jednej sprawie⁸³ kurator nie zamieścił w EXIGO żadnych wpisów dotyczących wykonywania przez skazanego obowiązków świadczenia pracy oraz powstrzymania się od nadużywania alkoholu (skazany odbywał karę w SDE od 25 kwietnia 2013 r.). Jak wyjaśnił kurator, nie dokonywał on w tym zakresie ustaleń, zapoznał się natomiast z postanowieniem sądu penitencjarnego z dnia 13 sierpnia 2013 r. (wydanym przez sąd z urzędu), w którym odniesiono się do realizacji przez skazanego ww. obowiązków, na podstawie dwóch wywiadów środowiskowych przeprowadzonych na zlecenie sądu w dniach 10 lipca i 9 sierpnia 2013 r. (przez innych kuratorów). Ponadto, 20 września 2013 r. wystąpił o informacje do właściwej komendy Policji, w związku z informacją o zatrzymaniu skazanego (podejrzenie kradzieży). Zdaniem NIK kurator powinien systematycznie dokonywać stosownych ustaleń, pozwalających mu na rzetelne wywiązanie się z obowiązków, o których mowa w art. 74 ust. 1 ustawy SDE i § 6 rozporządzenia z 2 sierpnia 2010 r.

[dowód: akta kontroli str. 321, 324, 332, 335-336, 326, 367-368, 594-608]

⁸⁰ III Doz. 220/13.

⁸¹ Wpis o treści: „Skazany zgłosił się celem omówienia sposobu wykonania nałożonych obowiązków, kurator udzielił mu informacji”.

⁸² I Doz. 166/13.

⁸³ III Doz. 186/13.

W innej sprawie⁸⁴ kurator zapoznawał się z kartami czynności podlegającego mu kuratora społecznego prowadzącego równoległe dozór nad skazanym w innej sprawie (poza SDE), zawierającymi informacje dotyczące m.in. powstrzymywania się skazanego od nadużywania alkoholu. Nie zamieszczał jednak stosownych wpisów w EXIGO na ten temat. W czerwcu podał tylko, że „według oświadczenia skazany alkoholu nie nadużywa”, a od czerwca do września nie zamieszczał w EXIGO żadnych wpisów na temat skazanego.

[dowód: akta kontroli str. 294, 309, 314-315, 354-355]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na zasadność:

1. zwiększenia częstotliwości kontaktów kuratorów ze skazanymi odbywającymi karę w SDE i zapewnienia ich systematyczności. Zdaniem NIK ma to znaczenie, biorąc pod uwagę obowiązek sporządzania rzetelnych comiesięcznych zawiadomień dla sądziego penitencjarnego, stosownie do art. 74 ust. 1 ustawy o SDE.

2. podejmowania przez kuratorów stosownych działań mających na celu zweryfikowanie podawanych przez skazanych okoliczności mających uzasadniać zmianę harmonogramu odbywania kary, o której mowa w art. 10 ust. 2 ustawy SDE⁸⁵, lub zezwolenie na czasowe oddalenie się poza miejsce odbywania kary, o którym mowa w art. 21 ustawy SDE⁸⁶. NIK zwraca uwagę, że przy dużej ilości zgód na oddalenie się lub zmian harmonogramu (dotyczących jednej osoby) oraz braku dostatecznej weryfikacji przez kuratora przesłanek mających to uzasadniać może dojść do sytuacji braku uciążliwości odbywania kary w SDE.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kuratorów zawodowych w zbadanym zakresie.

Ocena częściowa

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸⁷, wnosi o poinformowanie Prezesa Sądu Okręgowego w Gliwicach oraz Kuratora Okręgowego Sądu Okręgowego w Gliwicach o następujących stwierdzonych w trakcie kontroli nieprawidłowościach w zakresie realizacji przez sądowych kuratorów zawodowych zadań w ramach SDE, w tym o przypadkach:

1. **Niewywiązywania się z obowiązku dokumentowania w systemie teleinformatycznym wszystkich podejmowanych czynności w ramach prowadzonych dozorów w SDE lub zamieszczenia tych wpisów z opóźnieniem.**
2. **Niewywiązywania się z obowiązku niezwłocznego informowania skazanych o ich obowiązkach i uprawnieniach związanych z SDE, po rozpoczęciu przez nich odbywania kary w tym systemie.**
3. **Niepodejmowania działań wyjaśniających lub dyscyplinujących w sytuacji naruszenia przez skazanych obowiązku przebywania w miejscu odbywania kary w określonym czasie lub niepodejmowania stosownych działań mających na celu ustalenie, czy skazani wywiązują się z realizacji pozostałych, nałożonych na nich przez sąd penitencjarny, obowiązków.**
4. **Niewywiązywania się z obowiązków zawiadamiania sądu penitencjarnego co najmniej raz w miesiącu o zachowaniu skazanego i dokonywania oceny jego zachowania.**

⁸⁴ I Doz. 184/13.

⁸⁵ Przepis ten stanowi, że przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, o których mowa w art. 10 ust. 1, mogą zostać zmienione również przez sądowego kuratora zawodowego, jeśli przemawiają za tym szczególne okoliczności.

⁸⁶ Przepis ten stanowi, że w przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych warunkami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sądowy kurator zawodowy może zezwolić skazanemu na oddalenie się poza miejsce, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1, na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby, w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania.

⁸⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm., zwana dalej „ustawą o NIK”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 6 grudnia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler:

Maria Talik
gł. specjalista kontroli państwowej

.....